

Tullepyramiden (læringspyramiden)

AFTENPOSTEN MORGEN 24.09.2015 Side 13-14 - Seksjon: Innsikt - Del 2

Av Simen Gaure, forsker ved Frischsenteret

Påstander fra løse luften er blitt til sannhet om læring.

Uviten forekommer mange steder, den sniker seg rundt og dukker opp her og der. Noen ganger dukker den opp midt iblant oss, i statsadministrasjonen, i skolen og på universiteter og høyskoler. Slik er det med dagens tema.

Mange har kanskje hørt om Læringspyramiden, en visuell fremstilling av aktiviteter som kan ende med læring. For eksempel at man husker bedre det man prater om eller gjør enn det man leser om eller ser.

Finnes overalt

Ifølge læringspyramiden selv vil man neppe huske den, for den postulerer at det bare er 20 prosent læring i å se og høre, og bare 10 prosent læring i å lese, som i denne teksten. Tenkning er ikke med i pyramiden, det anses kanskje å være for vanskelig til å kunne brukes til læring.

Men det var ikke det vi skulle prate om, vi skulle lure på hvor pyramiden er, hvor den kommer fra, og hvordan prosenttallene ble funnet. Det har selvfølgelig noen lurt på allerede. Sigbjørn Hernes og Kåre Letrud hadde en gjennomgang i tidsskriftet *Uniped* 2/2009, det er utgangspunkt for dagens tekst.

Pyramiden finner man i en lang rekke litteratur om læring og undervisning, i forskjellige varianter tilpasset all verdens læring, men de handler alle om at det er dumt å lese og lytte, lurt å gjøre og prate, og tenkning er ikke med. Selvfølgelig finnes den da i ymse litteratur på lærerskoler, høyere læreanstalter for pedagogikk og didaktikk, i utredninger og hefter fra departementer, statlige råd, Forsvaret, direktorater, i fagblader for ledelse, barnehager. Fra syttitallet og fremover. Kort sagt, læringspyramiden er godt integrert i samfunnet, på stort sett alle arenaer.

Diffuse henvisninger

Så ... hvor kommer pyramiden fra, hvilken enestående forskning ligger bak disse syttitallets dype pedagogiske

innsikter om å begrense lesing og lytting? Det har Hernes og Letrud gravd både dypt og bredt for å finne ut. Læringspyramiden er en hildring i den tynne luft. I 1946 skrev Edgar Dale en artikkel som hadde en liste over forskjellige undervisningsmediers abstraksjonsnivå, og advarte i artikkelen mot å bruke dette som effektivitetsmål for læring. I 1967 skrev en viss Treichler i *Mobil Oil* en artikkel, "Are you missing the boat in training aids?", som blant annet satte prosenter for læringseffektivitet på disse aktivitetene.

Ingen vet hvor prosenttallene stammer fra, ingen vet hvorfor det plutselig handlet om læringseffektivitet istedenfor abstraksjonsnivå. Det er ikke fra Dales artikkel, Treichler har kun en diffus henvisning til at "forskning viser," altså ingen forskning i det hele tatt.

Fra Treichlers og Dales artikler har så disse fortellingene spredt seg gradvis, ikke bare i Norge, men internasjonalt, litt endret fra bok til bok gjennom tiårene. Læringspyramiden er det vi på godt norsk kaller tulleforskning.

Tøyseforskning

Det interessante spørsmålet er så hvordan tøyseforskning kan spre seg rundt til høyere læresteder, til statsadministrasjonen, til gud og hvermann, i den grad at det til slutt blir en dyp og ubestridelig forskningsbelagt sannhet. Jeg har ikke noe godt svar, men svekket kritisk tenkning må ha vært svært utbredt ved disse anstaltene. Og da finnes det kanskje flere slike ubegrunnede påhitt der?

Man har jo i nyere tid blitt oppmerksom på faren med røverhistorier som sprer seg lynraskt på nettet og stiller i stand ugreie og ødeleggende i den mer fysiske virkelighet, men det er altså ikke et nytt fenomen, ei heller er det begrenset til gateramp og pøbel.